

BHMagazino

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009 | Τ. 431

ΤΖΟΥΜΑΝΑ ΧΑΝΤΑΝΤ **ΤΟ ΑΛΛΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ**

Η ΕΚΔΟΤΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΡΑΒΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΛΠΙΔΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΟΙ ΓΕΝΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ

ΒΕΤΕΡΑΝΟΙ ΤΩΝ ΛΟΥΚΕΤΩΝ
ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΓΚΡΙΝΟΥΝ
ΤΟ ΤΟΤΕ ΜΕ ΤΟ ΤΩΡΑ

ΟΤΑΝ ΠΑΓΩΣΕ Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ

ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΑΖ ΑΠΟ ΤΟ
ΜΕΓΑΛΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΓΟΥ
ΣΤΗ ΧΑΡΜΠΙΝ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

τις αρχές Δεκεμβρίου ένα αεράκι αλλαγής φύσηξε στη Βηρυτό του Λιβάνου: Στα σημεία πώλησης Τύπου κυκλοφόρησε ένα περιοδικό με τίτλο «Jasad».

«Τζασάντ» στα αραβικά σημαίνει κορμί και στο παρθενικό του τεύχος το εξώφυλλο κοσμείται από ένα γυναικείο σώμα το οποίο διαγράφεται κάτω από ένα πορφυρό ύφασμα. Οπως θα έχετε ήδη αρχίσει να υποψιάζεστε, το περιεχόμενο του περιοδικού έχει ερωτικό χαρακτήρα. Ερωτικό αλλά όχι πορνογραφικό. Εστω και έτσι όμως, όταν η θεματολογία ενός περιοδικού περιλαμβάνει καλλιτεχνικό γυμνό, λογοτεχνικά κείμενα και δοκίμια για την «πρώτη φορά», αλλά ακόμη και για την ομοφυλοφιλία, η αίσθηση που προκαλεί είναι μεγάλη, ιδίως όταν το κοινό στο οποίο απευθύνεται είναι ο αραβικός κόσμος. Και αυτή η αίσθηση γίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν εμφανίζεται στο προσκήνιο το πρόσωπο που τόλμησε να κάνει αυτό το πρώτο τολμηρό βήμα: μια γυναίκα, η Τζουμάντ Χαντάντ.

Η Χαντάντ είναι 38 χρόνων, επικεφαλής των πολιτιστικών της πιο έγκυρης εφημερίδας του Λιβάνου, της «An-Nahar». Είναι επίσης ποιήτρια και μεταφράστρια.

Η Χαντάντ, μπιτέρα δύο αγοριών, δέχθηκε επικρίσεις, ακόμη και απειλές κατά της ζωής της, προκειμένου να σταματήσει το παράτολμο εγχείρημά της. Δεν πτοήθηκε. Μόνο που η γεύση της χαράς για τη μικρή αυτή εκδοτική νίκη πολύ γρήγορα έγινε στυφή καθώς ο κόσμος άρχισε να παρακολουθεί τα γεγονότα στη Γάζα τα οποία ήρθαν να υπενθυμίσουν ότι οι χαρές, όπως και οι ισορροπίες, είναι βραχύβιες και τραγικά εύθραυστες σε αυτή την πλευρά του χάρτη.

Διάβασα ότι είστε ελληνορθόδοξη χριστιανή... «Όχι, αυτό γράφτηκε λάθος. Με-

γάλωσα ως ελληνοκαθολική χριστιανή. Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει ξανά τον όρο, πρόκειται για ένα μείγμα ελληνορθοδοξίας και μαρωνιτισμού. Μετά αλλαξοπίστησα, διότι στον Λίβανο είναι πολύ δύσκολο να πάρεις διαζύγιο αν είσαι Ελληνοκαθολική».

Πώς αντιμετωπίσε το κοντινό σας χριστιανικό περιβάλλον την απόφασή σας να εκδώσετε το περιοδικό «Jasad»; «Ξέρετε, είναι ενδιαφέρον ότι, όταν ξεκινούσα το περιοδικό, όλοι ανησυχούσαν για το πώς θα το αντιμετωπίσει η μουσουλμανική κοινότητα. Πολλοί όμως ξεχνούν ότι και οι χριστιανικές κοινότητες της Ανατολής είναι πολύ παραδοσιακές, έστω και με διαφορετικό τρόπο. Αυτό που λέω συνέχεια είναι πως αν ο πατέρας μου ήξερε όταν ήμουν 12 χρόνων ότι θα βγάλω αυτό το περιοδικό κάποια στιγμή στη ζωή μου, θα είχε πάθει καρδιακή προσβολή ή θα είχε αυτοκτονήσει. Μπορείς όμως να βοηθήσεις την κοινότητα στην οποία ζεις να αρχίσει να αποδέχεται την αλλαγή και εν τέλει να αλλάξει μαζί σου, κυρίως το πιο κοντινό σου περιβάλλον, την οικογένειά σου και τον φιλικό κύκλο σου. Είναι μια μεγάλη και χρονοβόρα διεργασία και πρέπει να αγωνίζεσαι διαρκώς. Ωστόσο, αν είσαι πεπεισμένος, θα μπορέσεις να πείσεις και τους άλλους».

Από ποια άποψη ήταν «παραδοσιακή» η χριστιανική κοινότητα στην οποία μεγαλώσατε; «Θα σας δώσω ένα μικρό παράδειγμα. Ως τα 19 μου δεν είχα βγει ποτέ μόνη μου έξω το βράδυ. Πήγα μια-δυο φορές σινεμά και αυτό ήταν όλο. Φοιτούσα σε σχολείο θηλέων με καλόγριες για 14 χρόνια. Το περιβάλλον όπου μεγάλωσα ήταν αυστηρό. Ηθελα να φύγω από το σπίτι μου και να είμαι υπεύθυνη για τη μοίρα μου, ήθελα να είμαι ανεξάρτητη. Γι' αυτό και παντρεύτηκα μικρή, στα 19 μου, και σήμερα έχω δυο γιους. Ο ένας είναι 16 χρόνων, ολόκληρος άνδρας, κανείς δεν πιστεύει ότι είναι γιος μου, μοιάζουμε σαν να

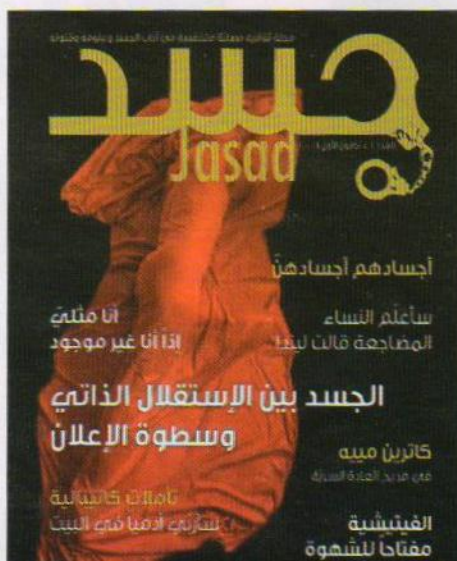
είμαστε αδέρφια. Ο άλλος είναι εννιά ετών».

Σας έδωσε όντως ανεξαρτησία ο γάμος σε τόσο νεαρή ηλικία; «Κάθε απόφαση που παίρνεις έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της. Εγίνα ανεξάρτητη σε πολύ νεαρή ηλικία. Η ελευθερία είναι για μένα απαραίτητη σαν τον αέρα που αναπνέω. Το πρώτο ποίημα που έγραψα 12 ετών είχε ακριβώς αυτόν τον τίτλο: «Η ελευθερία μου». Απέκτησα δύο υπέροχα παιδιά σε νεαρή ηλικία. Τώρα είμαι 38, βλέπω φίλους μου που ξεκινούν να κάνουν οικογένεια και σκέφτομαι ότι θα μου ήταν πολύ δύσκολο να αρχίσω τώρα. Ασχολούμαι με τόσο πολλά πράγματα. Οσο μεγαλύτερες γίνεσαι πιο διστακτικός να κάνεις παιδιά, παίρνεις τον χρόνο σου για να το αποφασίσεις. Υπάρχουν βέβαια και επιπτώσεις όταν παντρεύεσαι μικρός αλλά τις αποδέχομαι ως μέρος των εμπειριών μου και της ζωής μου».

Εν τέλει πείσατε τους γονείς σας για την αξία του εγχειρήματος όσον αφορά το «Jasad»; «Ναι, οι γονείς μου με στηρίζουν απόλυτα. Όταν άρχισα όμως να λέω στον κύκλο μου ότι ήθελα να ξεκινήσω το περιοδικό, όλοι μου έλεγαν “μην το κάνεις, είσαι τρελή, θα μπλέξεις, δεν είναι ούτε ο χρόνος ούτε ο τόπος κατάλληλοι για τέτοιο εγχείρημα”.

Όσον αφορά τον τόπο, μια χώρα όπως ο Λίβανος, όπου συνυπάρχουν πολλές θρησκείες πέραν του Ισλαμισμού, δεν θα ήταν το ενδεδειγμένο μέρος για να ξεκινήσει ένα τέτοιο εγχείρημα; «Ο Λίβανος είναι η όαση του αραβικού κόσμου, οπότε θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ότι αυτή είναι η ενδεδειγμένη χώρα για να υλοποιήσεις ένα τέτοιο σχέδιο. Τα τελευταία τρία χρόνια όμως, είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδος για τη χώρα, με τη Χεζμπολάχ και τις διεθνείς τάσεις εξτρεμισμού, οι οποίες είναι παρούσες και στον Λίβανο. Το κλίμα εξτρεμισμού υπάρχει παντού, ανησυχεί και φοβίζει και τον κόσμο.

«Γιατί να νιώσω ελπίδα για ένα μέλλον χωρίς εχθροπραξίες στην περιοχή»

Πιστεύω όμως ότι πρέπει να δημιουργήσουμε εμείς τις συνθήκες. Αν καθήσουμε και περιμένουμε για την κατάλληλη στιγμή, δεν θα συμβεί τίποτε. Κάποιος πρέπει να το ξεκινήσει. Είχα πολύ πάθος για αυτό το εγχείρημα, πάντα έγραφα για το σώμα. Όταν κάνεις κάτι με όρεξη και πάθος, απλώς το κάνεις, δεν διατάξεις».

Πώς εκδηλώνεται ο εξτρεμισμός στον Λίβανο; «Η κατάσταση είναι πιο ισορροπημένη σε σχέση με άλλες αραβικές χώρες, διότι δεν είναι μια χώρα αμιγώς μουσουλμανική. Εκδηλώνεται με διακριτικό τρόπο, αλλά κάποιες φορές και με πολύ πιο προφανή τρόπο. Είναι σαν να ζεις στην κορυφή ενός πφαιστείου. Ποτέ δεν ξέρεις πότε θα εκραγεί. Δεν μπορείς να προστατέψεις αυτή τη μικρή χώρα από τις τοπικές επιρροές, όση ελευθερία και αν διαθέτει. Είναι μέρος της ευρύτερης περιοχής και όλων των ρευμάτων που υπάρχουν σε αυτή. Ο Λίβανος ήταν πάντα μια “παιδική χαρά” συμπεριφερόντων, όχι μόνο τοπικών. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε γίνονται πολλές διαδηλώσεις στη χώρα για τα γεγονότα της Γάζας. Δεν μπορεί ο Λίβανος να παραμείνει ουδέτερος όταν μια τόσο κοντινή περιοχή δέχεται πυρά».

Είναι σαν να πρόβλεψαν οι φίλοι σας – όταν σας έλεγαν ότι ο χρόνος δεν είναι κατάλληλος – τη νέα ένταση στη Λωρίδα της Γάζας. Πώς βιώνετε αυτή την κατάσταση; «Πρωτίστως, αισθάνομαι οργή. Για την κοινή γνώμη, για κάθε κυβέρνηση, κάθε αξιωματούχο και κάθε άτομο που επιτρέπει να συμβαίνει αυτή η σφαγή χωρίς να κάνει τίποτε να τη σταματήσει. Δεν αρκούν οι διαμαρτυρίες. Δεν αρκούν οι αποδοκιμασίες. Δεν αρκούν τα λόγια. Χρειάζεται δράση, άμεση δράση, για να σταματήσει η γενοκτονία των αθώων αμάχων. Και ύστερα αισθάνομαι πόνο. Είμαι μητέρα και δεν μπορώ να βλέπω τόσα νεκρά παιδιά, θύματα ενός πολέμου που δεν επέλεξαν. Τα παιδιά

πληρώνουν το τίμημα για το ότι γεννήθηκαν στο λάθος μέρος, τον λάθος χρόνο».

Μπορείτε να νιώσετε ελπίδα για ένα μέλλον χωρίς εχθροπραξίες στην περιοχή; «Πραγματικά δεν ξέρω αν μας επιτρέπεται να είμαστε πλέον αισιόδοξοι. Η αισιοδοξία είναι μια πολυτέλεια που δεν είμαστε σε θέση να αισθανθούμε. Προέρχομαι από μια χώρα η οποία βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση αιγ' όταν ήμουν πέντε χρόνων. Εξακολουθούμε να γινόμαστε μάρτυρες αναταραχών και δολοφονιών. Γιατί να νιώσω ελπίδα για ένα μέλλον χωρίς εχθροπραξίες στην περιοχή, όταν όλες οι μεγάλες δυνάμεις του κόσμου απλώς παρακολουθούν χωρίς να κάνουν τίποτε ουσιαστικό για να βοηθήσουν;».

Πώς είναι να ζεις σε τόσο κοντινή απόσταση από ανθρώπους οι οποίοι έχουν διαφορετική θρησκευτική πίστη, την οποία υπερασπίζονται με ακραίο πολλές φορές τρόπο; «Δεν έχω πρόβλημα να ζω με ανθρώπους που έχουν διαφορετική άποψη από τη δική μου. Κάθε άποψη είναι σεβαστή και τη δέχομαι. Αυτό που δεν δέχομαι, όμως, είναι να θέλεις να επιβάλλεις τη δική σου άποψη σε εμένα και στον τρόπο με τον οποίο θέλω να ζήσω εγώ τη ζωή μου. Ο Λίβανος είναι μια γη με πολλές νάρκες και πρέπει να ισορροπείς ανάμεσά τους προσπαθώντας να τις αποφύγεις, προκειμένου να προστατεύεις τις ευαισθησίες κάθε πλευράς. Δεν είναι εύκολο. Το “Jasad” όμως δεν είναι ένα περιοδικό από χριστιανούς για χριστιανούς. Είναι ένα περιοδικό όπου το 80% των συντελεστών – και είμαι πολύ υπερήφανη για αυτό – είναι μουσουλμάνοι. Είναι γραμμένο στα αραβικά, από Άραβες λογοτέχνες και καλλιτέχνες, και απευθύνεται σε Άραβες, ανεξάρτητα από τη θρησκεία τους. Η αληθινή πρόκληση είναι η αραβική γλώσσα και κουλτούρα, τα οποία, κατά την άποψή μου, ανήκουν τόσο σε χριστιανούς όσο και μουσουλμάνους».

Και ποιο είναι το αναγνωστικό κοινό του; «Επειδή είναι ένα περιοδικό για τον πολιτισμό – και όχι η αραβική εκδοχή του “Playboy”, όπως είπαν κάποιος –, αρχικά νόμιζα ότι θα ενδιέφερε μόνο διανοούμενους. Κι όμως, από την ως τώρα ανταπόκριση, βλέπω ότι άνθρωποι από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα αλλά και με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο ενδιαφέρονται για αυτό το περιοδικό. Τα άρθρα του δεν είναι δυσνόητα και δεν χρειάζεται να είσαι απόφοιτος του Χάρβαρντ για να τα κατανοήσεις. Αυτό είναι θαυμάσιο, γιατί δεν θέλω να είναι το περιοδικό μιας μικρής ομάδας. Ελπίζω ότι, ακόμη και αυτοί που είναι εναντίον του, θα του δώσουν μια ευκαιρία και τότε είμαι σίγουρη ότι ένα μεγάλο ποσοστό θα πειστεί».

Δυσκολευτήκατε να πείσετε τους συντελεστές να συμμετάσχουν; «Με κάποιους ήταν πολύ εύκολο, δεν χρειάστηκε να προσπαθήσω ιδιαίτερα. Κάποιοι άλλοι ήθελαν να περιμένουν ώσπου να κυκλοφορήσει το δεύτερο τεύχος ώστε να δουν πώς θα πάνε τα πράγματα. Υπήρχε και μια τρίτη κατηγορία όσων δέχτηκαν να γράψουν αλλά με ψευδώνυμο. Τους είπα ότι αυτό δεν ήταν δυνατόν. Αν γράφεις κρυμμένος πίσω από το “βέλο” ενός ψεύτικου ονόματος, δεν κάνεις τίποτε, δεν συνεισφέρεις καθόλου στο να αλλάξουν τα πράγματα. Πρέπει να αναλαμβάνεις την ευθύνη για ό,τι λες και ό,τι, εν τέλει, καταφέρεις. Είμαι πολύ υπερήφανη που όλοι, οι 50 συγγραφείς και οι καλλιτέχνες, συμμετείχαν με τα αληθινά τους ονόματα και είναι όλοι τους γνωστοί. Ήταν μια μεγάλη πρόκληση και τους είμαι ευγνώμων διότι αποδέχτηκαν την πρόσκλησή μου χωρίς να διστάζουν».

Στα περιεχόμενα του τεύχους είδα ότι έχετε άρθρα για τον κανιβαλισμό και τον αυτοακρωτηριασμό. Δεν είναι λίγο προκλητική τέτοιου είδους θεματολογία, ιδίως για το παρθενικό τεύχος του περιοδικού; »

όταν όλες οι μεγάλες δυνάμεις του κόσμου απλώς παρακολουθούν;»

«Δέχτηκα προσβολές προτού κυκλοφορήσει το περιοδικό, αλλά αυτό ήταν αναμενόμενο. Τα e-mails που έλαβα ήταν πολύ υβριστικά»

«Θα σας πω λίγα πράγματα για τη φιλοσοφία του περιοδικού. “Τζασάντ” σημαίνει σώμα και όταν λέω σώμα, εννοώ όλες τις απεικονίσεις και περιγραφές του. Εννοείται ότι η ερωτική πλευρά του σώματος είναι έντονα παρούσα, διότι είναι μια διάσταση που έχει κλαπεί από τον αραβικό κόσμο. Ήταν ένα μεγάλο κομμάτι του πολιτισμού μας και έχει εξαφανιστεί τελευταία για πολλούς λόγους. Κάθε τεύχος περιέχει τρία βασικά θέματα – φακέλους με τέσσερα-πέντε άρθρα γραμμένα από διαφορετικούς ανθρώπους. Κάθε φάκελος εξυπηρετεί έναν διαφορετικό σκοπό. Ο πρώτος φάκελος αυτού του τεύχους αναφέρεται στον φετιχισμό του ποδιού. Ο δεύτερος φάκελος έχει κοινωνική χροιά, μιλάει για το σώμα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην κοινωνία – στο συγκεκριμένο τεύχος καταπιάνεται με την ομοφυλοφιλία. Ο τρίτος φάκελος έχει έναν ηθικό και αντιαισθητικό σκοπό, διότι δεν με ενδιαφέρει μόνο το λαμπερό σώμα, αλλά και οι αποκρουστικές απεικονίσεις του στον κόσμο, οι οποίες είναι πάρα πολλές, όπως ο κανιβαλισμός. Στη συνέχεια υπάρχουν και άλλα κεφάλαια, όπως αυτό της λογοτεχνίας, με κείμενα ειδικά γραμμένα για το περιοδικό, κριτικές, σινεμά. Είναι ένα περιοδικό ποικίλης ύλης με κεντρικό άξονα το σώμα. Το περιοδικό δεν ασχολείται με θέματα που δεν είναι ήδη γνωστά. Δεν επινωώ τίποτε καινούργιο. Δεν πιστεύω στους συμβιβασμούς ούτε στις ενδιάμεσες λύσεις όταν επιλέγω τη θεματολογία μου. Το περιοδικό πωλείται σε σφραγισμένο φάκελο και πάνω του αναγράφεται “μόνο για ενήλικους”. Στον υπόλοιπο αραβικό κόσμο πωλείται μόνο με συνδρομή. Το κοινό του είναι ενήλικοι οι οποίοι θα πρέπει να συμπεριφερθούν ως ενήλικοι, να διευρύνουν τους οριζόντιους τους και να ενημερωθούν για αυτές τις συμπεριφορές και τις συνέπειες της ύπαρξής τους. Και πρέπει να ξέρετε ότι ο φάκελος για την ομοφυλοφιλία

είναι πολύ πιο προκλητικός για τον αραβικό κόσμο απ’ ό,τι ο κανιβαλισμός».

Υπήρξαν πάντως αρνητικές αντιδράσεις... «Η γενική ανταπόκριση ήταν θετική. Δέχτηκα προσβολές προτού κυκλοφορήσει το περιοδικό, αλλά αυτό ήταν αναμενόμενο. Μόνο δύο πιο ακραία περιστατικά καταγράφηκαν. Στη Σαουδική Αραβία μπλόκαραν το website μου και στην Εκθεση Βιβλίου της Βηρυτού τον Δεκέμβριο ήθελαν να κλείσω το περίπερό μου. Δεν υπήρξαν όμως επιθετικές συμπεριφορές. Τα e-mails που έλαβα ήταν πολύ υβριστικά αλλά δεν υπήρξε κάτι που να με κάνει να ανησυχώ».

Το περιοδικό διαβάζεται κυρίως από άνδρες ή από γυναίκες; «Και τα δύο. Διότι δεν πρόκειται ούτε για γυναικείο ούτε για ανδρικό περιοδικό. Αλλωστε δεν χρειαζόμαστε άλλο ένα γυναικείο περιοδικό στον Λίβανο, έχουμε ήδη πάρα πολλά. Και, ούτως ή άλλως, δεν πιστεύω στη διαφοροποίηση μεταξύ ανδρικού και γυναικείου κοινού. Τα θέματα αφορούν και τους δυο».

Πώς αντιμετωπίστηκε το γεγονός ότι δημιουργός του περιοδικού είναι μια γυναίκα; Και μάλιστα μια γυναίκα όμορφη; «Ξέρετε, στον Λίβανο, αν είσαι αρθρογράφος ή συγγραφέας και είσαι γυναίκα, η ομορφιά είναι κάτι που πρέπει να κρύβεις ή να ντρέπεσαι για αυτή, διότι αυτομάτως σημαίνει ότι δεν έχεις αξία. Είναι το γνωστό κλισέ ότι μια γυναίκα αναμένεται να είναι ασημέλιτη, να αφήνει άλουστα τα μαλλιά της, να μην είναι καλοντυμένη. Η όμορφη γυναίκα είναι μια χαζή κούκλα η οποία δεν θα έπρεπε να μιλάει. Και, όπως όλοι ξέρουμε, μια όμορφη γυναίκα μπορεί να είναι έξυπνη και να κάνει καριέρα. Ο κόσμος χρειάζεται χρόνο για να ξεπεράσει αυτό το κλισέ. Δεν μπορώ να πω ότι η ζωή μου υπήρξε εύκολη. Με έχουν κατακρίνει πολύ αλλά δεν πειράζει, είμαι ξεροκέφαλη και ανυποχώρητη και έμαθα να διοχετεύω τις ευαισθησίες μου σε αν-

θρώπους οι οποίοι ενδιαφέρονται ειλικρινά για μένα».

Θα μπορούσατε να κάνετε ένα τέτοιο βήμα αν φορούσατε μαντίλα; «Είναι μια δύσκολη ερώτηση. Δεν μπορώ να βάλω τον εαυτό μου σε μια τέτοια κατάσταση. Η άποψή μου για τη μαντίλα είναι πολύ ισχυρή. Δεν μπορώ να την εκφράσω όπως θα ήθελα, διότι δεν είμαι μουσουλμάνο. Οπότε δεν ξέρω τι να απαντήσω. Οι γυναίκες παραπονούνται για την κατάστασή τους στον αραβικό κόσμο. Δυστυχώς, όμως, σε ένα μεγάλο ποσοστό ευθύνονται και οι ίδιες για αυτό που συμβαίνει. Η γυναίκα έχει μεγάλη δύναμη στα χέρια της και δεν τη χρησιμοποιεί πάντα προς όφελός της. Η δύναμη που έχει είναι ότι γίνεται μπτέρα και ιδίως μπτέρα αγοριών. Ξέρω ότι, όταν μεγάλωσα τα αγόρια μου, το έκανα έτσι ώστε να κοιτάζουν μια γυναίκα με διαφορετικό τρόπο και όχι να τη βλέπουν με όλα τα κλισέ που υπάρχουν στην κοινωνία μας για τις γυναίκες. Μια γυναίκα λοιπόν που έχει αγόρια – και δεν γενικεύω, διότι γνωρίζω ότι υπάρχουν θαυμάσιες εξαιρέσεις – θα μεγαλώσει τα αγόρια της για να γίνουν τελικά σαν τον δικό της σύζυγο και τον δικό της πατέρα, αντί να κάνει κάτι για να αλλάξει τη διαδοχή του μοτίβου συμπεριφοράς. Δεν θέλω να ριξω όλη την ευθύνη στις γυναίκες, ξέρω πόσο δύσκολο είναι να προέρχεται από μια χώρα όπως η Σαουδική Αραβία για παράδειγμα, αλλά γνωρίζω και πιστεύω ότι οι γυναίκες μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή. Όπως είπα και πριν, πιστεύω στις μικρές αλλαγές, τις προσωπικές, αυτές που κάνεις στο σπίτι σου με τη δική σου οικογένεια και τους φίλους. Αν καθένας έκανε αυτές τις αλλαγές σε “μικροσκοπικό” επίπεδο, όλα αυτά τα “μικροσκοπικά” θαύματα θα γίνονταν ένα μεγάλο θαύμα. Κάθε γυναίκα πρέπει να δείξει τα νύχια της. Πάντα λέω ότι “ζω από τα νύχια μου και γράφω με τα νύχια μου”. Δεν πρέπει να θεωρείς τον εαυτό σου θύμα, πρέπει να βρεις τη δύναμη. Δεν ισχυρίζομαι ότι είναι εύκολο. Αλλά κάνει τη διαφορά». ●